

ВИДАННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ 1960–1980-х рр. МИСТЕЦТВОЗНАВЧОЇ ТЕМАТИКИ: ІСТОРІЯ, РЕПЕРТУАР, ТИПОЛОГІЯ

Тарас Стефанишин

*молодший науковий співробітник відділу наукового редагування
та видавничої справи ЛННБ України ім. В. Стефаника*

Розглянуто мистецтвознавчі видання Львівської наукової бібліотеки 1960–1980-х рр., проаналізовано деякі з них. У контексті дослідження виокремлено науково-бібліографічну діяльність та публікації С. П. Костюка.

Ключові слова: бібліографічний покажчик, художник, мистецька персоналія, мистецтвознавство, цензура, ідеологія.

The 1960–1980 art studies publications of the Lviv Scientific Library were reviewed, and specific items were analyzed. In the context of research, the scientific and bibliographic activities and publications of S. P. Kostiuk were highlighted.

Keywords: bibliography guide, artist, publications about art personalities, art studies, censorship, ideology.

Рассмотрены искусствоведческие издания Львовской научной библиотеки 1960–1980-х гг., проанализированы некоторые из них. В контексте исследования выделены научно-библиографическая деятельность и публикации С. П. Костюка.

Ключевые слова: библиографический указатель, художник, художественная персоналия, искусствоведение, цензура, идеология.

У вересні 1939 р. після приєднання Західної України до складу УРСР розпочато процес ліквідації всіх громадських і приватних наукових, культурно-освітніх, музейних, мистецьких установ та об'єднань. Їх майно, фонди й будівлі підлягали націоналізації, а відтак — реорганізації та перерозподілу. Основу новоствореної Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР становили книгозбірні та мистецькі колекції закритих і заборонених новою владою українських, польських, єврейських та інших національних громад, товариств та фондаций поліетнічного Львова й загалом західноукраїнського регіону. Хоча формально Львівська філія БАН УРСР була заснована відповідним указом у січні 1940 р., її організаційну

структуру й роботу започатковано ще в листопаді 1939 р. на базі провідних і найбільших на той час бібліотек Львова — Наукового товариства імені Шевченка (НТШ), Національного закладу ім. Оссолінських у Львові (НЗіО) та бібліотеки єврейської громади. До новоствореної установи ввійшло понад 80 львівських книжкових та мистецьких збірок, серед яких, окрім згаданих, слід назвати фонди Народного Дому, «Студіону», Ставропігійського інституту, Музею ім. Любомирських (при Оссолінеумі), бібліотеки Баворовських, художні колекції Г. Павліковського, К. Кюня [7; 10; 18; 19]. Таким чином у бібліотеці було зібрано велику кількість літератури, присвяченої музиці, театру й кіно, а головне — образотворчому й декоративному мистецтву та архітектурі. Наприкінці 1940 р. цей книжковий фонд разом із значною колекцією живопису, графіки, фотоматеріалів і нотодруків було відсортовано в окремий структурний підрозділ — спершу відділ мистецтв, а згодом — кабінет мистецтвознавчої літератури (нині — Інститут досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів).

Упродовж драматичних 1939–1945 рр. книжковим, рукописним і мистецьким колекціям Львова було завдано найбільших і непоправних втрат. Спершу в умовах радянського репресивного режиму одночасно з реструктуризацією, а фактично — руйнуванням сформованої мережі бібліотек планомірно нищилися «ідеологічно ворожі» твори літератури і мистецтва. Невдовзі новостворена бібліотека радянського зразка зазнала пограбувань під час німецької окупації [20].

Складним і неоднозначним був процес становлення й розвитку наукової й видавничої роботи бібліотеки за два неповних роки перед початком радянсько-німецької війни [27]. Із трьох публікацій 1940 р. дві мали винятково комуністично-пропагандистський характер і лише одна, хоч і не позбавлена ідеологічної заангажованості, все ж становила певну наукову цінність. Йдеться про каталог виставки, присвяченої 85-й річниці від дня смерті Адама Міцкевича [13; 28] і влаштованої в приміщенні бібліотеки. У цьому виданні поряд із книго- та джерелознавчим опубліковано й мистецтвознавчий матеріал, зафіксовано твори мистецтва, переважно графіки й медальєрної пластики, підібрані відповідно до тематики виставки.

Фактично перші фахові бібліографічні видання суто мистецтвознавчого спрямування виходять друком значно пізніше, а саме, в 1960–1970-х рр. Цьому сприяла низка чинників, зокрема, певна

лібералізація суспільства в період хрущовської відлиги і, відповідно, послаблення, хоч і незначне, ідеологічного тиску на науково-видавничу діяльність, а також зміна відомчого підпорядкування (на короткий період (1963–1969) бібліотека потрапляє у відання Міністерства культури). Відбувається структуризація, а відтак — вдосконалення науково-методичної та редакційно-видавничої роботи (тоді — Львівської державної наукової бібліотеки Міністерства культури УРСР). У дусі тогочасної псевдопатріотичної патетики наголошувалося на значенні й необхідності пропагування художньої літератури й мистецтва як важливих засобів комуністичного виховання. Відповідно, зросло зацікавлення мистецтвознавчою літературою. Тоді ж у відділі бібліографії започатковано серію «Матеріали до бібліографії діячів української культури».

Змінюються пріоритети, збільшуються й урізноманітнюються типи й репертуар видань. Тогочасна видавнича продукція мистецтвознавчої тематики представлена кількома типами. Перший з них — загальні методично-бібліографічні видання й посібники. Другий — каталоги й проспекти виставок. Третій — мистецькі персоналії, що спершу виходили в межах згаданої серії, а згодом — без її зазначення. І, нарешті, четвертий — розкриття й публікація фондів бібліотеки, зокрема колекції графіки відділу мистецтва.

Два перших типи видань і своїм змістом, і спрямованістю цілком відповідали тогочасній панівній ідеології, були пройняті комуністичним пафосом, що виражалося у їх назвах, наприклад: «Високе покликання літератури та мистецтва» [5] та «Образ Карла Маркса в художній літературі та в творах мистецтва» [23]. Щоправда, деякі методологічно-бібліографічні матеріали, крім пропагандистської й рекомендаційної функції, містили ще й поради бібліотекарям, а головне — перелік найновішої мистецтвознавчої літератури, опублікованої в УРСР. Видання «Українська література з мистецтва» (за 1964–1965 та 1966–1967 рр., відповідно) планувалося як дворічник, однак вийшло лише два випуски [29; 30]. Тоді ж надруковано кілька видань, присвячених книжково-ілюстративній графіці й екслібрису, — «Під прапором Леніна : каталог ювілейної книжково-ілюстративної виставки, присвяченої 50-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції» [26], «Екслібрис Львівських художників : каталог виставки» [11], «Львівський книжковий знак: екслібрис : проспект виставки» [21].

Третю типологічну групу видань, що висвітлювали мистецькі персоналії, варто, на нашу думку, розглянути докладніше, оскільки досі вони зберегли мистецтвознавчу вартість і містять цікаву наукову інформацію. Упродовж 1960–1970-х рр. виходить низка бібліографій, присвячених таким визначним постатям української культури, як О. Мишуга, Д. Січинський, А. Манастирський, І. Труш, М. Бринський, О. Курилас, В. Касіян. Авторство цих видань (окрім покажчика, присвяченого скульптору М. Бринському) належить знаному львівському бібліографу Степанові Павловичу Костюкові.

Багатолітній (з 1951 р.) працівник бібліотеки, він спрямував свою подвижницьку діяльність на вирішення кількох важливих завдань. Спершу, працюючи у відділі наукової бібліографії, фактично започаткував бібліографування мистецтвознавчої літератури, а згодом (з 1973 р.), очоливши відділ мистецтва, розпочав упорядкування та оптимізування роботи книжково-журнального фонду, а головне — опрацювання й каталогізацію збірки художніх творів.

Перші бібліографічні покажчики С. Костюка присвячено видатним українцям — співакові О. Мишугі [24] та композиторові Д. Січинському [9]. Пізніше бібліограф звернувся до проблематики образотворчого мистецтва й архітектури. Він долучився до обох випусків «Української літератури з мистецтва», в першому як співупорядник, у другому — як укладач. Згодом виходять друком опрацьовані ним бібліографічні видання, присвячені українським живописцям й графікам.

1968 р. вийшов бібліографічний покажчик «Антон Манастирський» [1], присвячений 90-літтю від дня народження митця. Це невелике за обсягом видання, в якому нема чіткої структури, розділи відокремлені лише цифровою рубрикацією, а наприкінці не подано змісту. У доволі розлогій вступній статті окреслено основні віхи життя, навчання, етапи становлення митця, охарактеризовано творчість, тематику й жанри, згадано окремі загальновідомі хрестоматійні твори живописця, зокрема такі як «Паламар» і «Запорожець». Потім вміщено тексти указів Президії Верховної Ради УРСР про присвоєння звань заслуженого діяча мистецтв та народного художника УРСР. У двох наступних розділах після коротких анотацій наведено перелік каталогів збірних й індивідуальних виставок та альбом репродукцій (Розділ І), а також

автобіографічні матеріали та літературу про життя і творчість А. Манастирського, опубліковані в радянський період (Розділ II).

Того ж року надруковано ще один покажчик, присвячений скульптору Михайлові Бринському [22]. Як і згаданий вище, обидва приурочені до ювілеїв і вийшли в серії «Матеріали до біобібліографії діячів української культури» (хоч її й не зазначено). Уклав видання Володимир Теодорович Полек, відомий літературознавець, бібліограф, педагог, викладач, згодом — професор Івано-Франківського державного педагогічного інституту ім. Василя Стефаника (нині — Прикарпатський національний університет). Він тісно співпрацював із Львівською бібліотекою, зокрема в царині бібліографії, часто відгукувався позитивними рецензіями на появу нових наукових, книгознавчих публікацій працівників ЛНБ.

Цей покажчик структурований чіткіше — складається із вступу (творчо-біографічної довідки «Скульптор Михайло Бринський» авторства В. Полека) та одного основного розділу, в якому за хронологією подано літературу про життя і творчість митця, а також репродукції його творів. Науково-допоміжний апарат містить додаток — список рукописів й архівних матеріалів про М. Бринського та іменний покажчик. На відміну від попереднього, зроблено наскрізну нумерацію позицій.

В умовах ідеологічного тиску й тотальної цензури публікація матеріалів про таку постать, як М. Бринський, потребувала особливої обережності й маневру. Звісно, про його участь у визвольних змаганнях, службу в Легіоні Українських січових стрільців, а відтак про роботу над пам'ятниками й нагородами, пов'язаними з визвольним рухом, УСС і УГА, не могло бути й мови. Натомість у біографічній розвідці було зроблено акцент на його доробку, що корелювалося з комуністичною ідеологією та пролетарською тематикою. Йшлося про пам'ятник, встановлений на могилі розстріляних робітників Відня на Оттакринзькому кладовищі, а також про ленініану та шевченкіану скульптора.

Після Першої світової війни М. Бринський опинився у таборі для інтернованих вояків м. Ліберец (Чехія). Відтоді життя скульптора пов'язане із Чехословаччиною: подальше навчання, робота над першими скульптурними образами вождя пролетаріату, а також численними композиціями й портретами Т. Шевченка. І в статті, і в самій бібліографії упорядник згадує про творчі пошуки митця

на літературні теми І. Франка та про участь у конкурсах пам'ятників Т. Шевченкові у Харкові та І. Франкові у Львові. Зокрема, в одній з анотацій до статті йдеться про історію створення пам'ятника на могилі І. Франка та про листування скульптора з Комітетом побудови пам'ятника при НТШ у Львові.

В. Полек зібрав, упорядкував й опублікував цінний біобібліографічний та архівний матеріал про свого земляка, доклавши зусиль до збереження пам'яті й популяризації мистецької спадщини М. Бринського на батьківщині.

До 100-літнього ювілею Івана Труша, який широко відзначали 1969 р., у тому числі з ініціативи ЮНЕСКО на міжнародному рівні, бібліотека видала бібліографічний покажчик [12]. Цей покажчик вийшов під «шапкою» Академії наук УРСР, оскільки ЛНБ повернулася в її підпорядкування. Як згадує автор-упорядник С. Костюк, започатковану серію «Матеріали до бібліографії...» припинено з міркувань цензури за розпорядженням т. зв. облліту. Лояльне ставлення влади до особи й творчого доробку митця й широке відзначення його ювілею певною мірою вплинули на те, що бібліографія вийшла відносно повною й суттєво не постраждала від втручань цензури.

Солідний за обсягом і змістом покажчик відображає різноманітність обдарувань і діяльності І. Труша. Відповідно структуровано зміст видання, рубрикація розділів — двоступенева. Спершу — «Від укладача», далі — біографічна довідка, в якій автор наголошує на його живописній творчості, громадській, організаційній та видавничій діяльності, літературній і мистецькій критиці. У чотирьох розділах і підрозділах подано короткий перелік картин І. Труша (за каталогом основних творів І. Труша, який склав відомий мистецтвознавець Ярослав Нановський), наведено персональні та колективні виставки, в яких брав участь художник, згруповано його мистецтвознавчі, літературознавчі публікації та статті на інші теми, зібрано літературу про життя і творчість. У всіх розділах укладач дотримувався єдиного хронологічного принципу. Нумерація позицій — наскрізна. У покажчику зібрано не лише україно- та російськомовний, а ще й польсько- та німецькомовний матеріал (більшість позицій супроводжується анотаціями), який, відповідно до бібліографічних правил, згруповано за принципом: спершу кирилиця, далі — латинка. Науково-допоміжний апарат,

окрім іменного покажчика, доповнений переліком назв використаних періодичних видань.

Доволі об'єктивно й об'ємно представлено організаторську й видавничу діяльність І. Труша у тогочасному соціокультурному контексті, зокрема його участь у заснуванні обох мистецьких товариств (Товариства для розвою руської штуки та Товариства прихильників української літератури, науки і штуки), організації виставок та виданні першого фахового часопису («Артистичний вісник»). І, що особливо важливо, відображено його позицію як громадянина й інтелектуала — популяризатора мистецтва, вдумливого художнього й літературного критика, що однозначно відіграло позитивну роль у мистецькому процесі Галичини на зламі XIX–XX ст.

Подиву гідне ще одне: яким чином вдалося оминати пильне цензорське око? На приклад, у покажчику бачимо прізвище кардинала С. Сембратовича (портрет роботи І. Труша), а також по три позиції таких напівзаборонених авторів, як М. Грушевський чи М. Голубець. До речі, у шеститомній «Історії українського мистецтва», що виходила впродовж 1960–1970-х рр., їх праці затавровано як «фальшиві, антинаукові прояви буржуазного націоналізму» [6, с. 15]. Такі тенденційні твердження подано в оглядах історіографії, вміщених у вступних розділах до всіх томів цього видання.

У наступному виданні мистецтвознавчої тематики подібні «недоліки» були виправлені. Покажчик «Осип Курилас» (1970 р.) [25] вийшов, як згадує автор-упорядник, суттєво скороченим і «відредагованим» цензурою. Характерне й поширене явище у тогочасних ідеологічних реаліях. Сама ж публікація бібліографії О. Куриласа, як і М. Бринського, — крок доволі сміливий і ризикований.

Осип Курилас — митець-патріот, на початку Першої світової війни став добровольцем Легіону УСС-ів і працював у їх Пресовій Кватирі. Як живописець і графік він фіксував, документував історичні події стрілецької звитяги й визвольних змагань. Тому в сумнозвісному 1952 р. 164 твори майстра були знищені [14, с. 66-70]. Їх разом із кількома тисячами «ідеологічно ворожих» творів багатьох українських авторів із фондів Національного музею (тоді — Львівський музей українського мистецтва) було вилучено, перевезено й спалено в печах ЛНБ Академії наук УРСР [2; 8; 14; 17]. Таку злочинну «операцію» здійснювала обмежена кількість «довірених» осіб в умовах суворої секретності.

Беручись до укладання покажчика про О. Куриласа, С. Костюк не знав про нищення його творів у стінах бібліотеки, але усвідомлював, що ставлення радянської влади до особи митця неоднозначне. Зрештою, це підтвердили своєю ретельністю цензори спецфонду.

Структура покажчика «Осип Курилас» — традиційна, застосована укладачем у попередніх виданнях: опис структури видання у «Від укладача», далі — вступна стаття «Художник — реаліст», в якій подано стисло біографічну довідку, три розділи. Перший — короткий список творів художника, а фактично майже все, що вціліло у збірці тодішнього ЛМУМ, а також кілька творів із приватних колекцій та Київського державного музею українського мистецтва. У другому розділі зібрано каталоги виставок митця (радянського періоду). З них — лише дві, в яких художник брав безпосередню участь (1940 і 1949 рр.).

Особливе зацікавлення викликає перша позиція цього розділу — «Виставка графіки. Травень-червень 1940. [Каталог. Вступ. І. Іванця та М. Осінчука. Львів, 1940]. 54 с. з іл. (Упр. в справах мистецтв при РНК УРСР та Спілка рад. художників. Орг. комітет м. Львова)». Авторами вступної статті, як зазначено, були Іван Іванець — відомий живописець, графік, мистецтвознавець, бойовий побратим Осипа Куриласа по Пресовій Кватирі УСС, а також маляр-монументаліст, іконописець Михайло Осінчук. Згодом, після Другої світової війни, перший з них буде репресований і замордований в сталінських таборах, другий — емігрує й розпише чимало храмів у США та Канаді.

В останньому, третьому розділі зібрано літературу про життя і творчість О. Куриласа. Причому, на відміну від попереднього бібліографічного покажчика, на початку подано матеріали радянського періоду, як зазначає у вступі укладач, «доступні широкому колу читачів», а далі — матеріали дорадянського періоду, отже, читай: недоступні, сховані у спецфонді.

Так само, на відміну від попередньо виданої бібліографії І. Труша, тут відсутні наскрізна нумерація позицій і будь-які допоміжні покажчики, а література двох останніх розділів розміщена не за хронологічним, а за алфавітним принципом. Хоча ці, на перший погляд, недоліки видання насправді є радше його позитивом, адже серед небагатьох внесених до іменного покажчика прізвищ знову ж таки фігурували б М. Грушевський, І. Іванець, М. Осінчук. Наявна

ж нумерація лишень унаочнювала й акцентувала на обмеженому списку бібліографічних позицій.

Однак робота науковця-бібліографа над темою О. Куриласа й саме видання покажчика виконали свою місію. Про це із вдячністю згадував не один дослідник творчості художника. Так, відомий львівський історик мистецтва Микола Батіг, віддаючи належне науковому доробку С. Костюка, акцентував на його внеску в збереження пам'яті про О. Куриласа та вивчення його мистецької спадщини [3]. На думку мистецтвознавця, це, зрештою, сприяло появі ще у радянський період публікацій про художника як самого М. Батога, так й інших дослідників. Так само вважає й Андрій Крижанівський — автор солідного альбому-монографії «Осип Курилас» [16].

У 1960–1970-х рр. С. Костюк працював над бібліографією відомого живописця Олекси Новаківського. Однак гіркий досвід роботи над попереднім виданням змусив бібліографа-дослідника покласти підготовлений рукопис «під сукно» до кращих, сприятливіших часів. Автор, як він сам зізнався, був переконаний, що, пройшовши всі стадії цензури в спецфонді й облліті, такий покажчик був би, як і покажчик О. Куриласа, надто коротким, а тому маловартісним. До речі, покажчик «Олекса Новаківський» був опублікований серед багатьох інших мистецьких й мистецтвознавчих персоналій без купюр і скорочень уже в часи незалежності.

Завершує перелік мистецтвознавчих видань 1960–1970-х рр. бібліографічний покажчик, присвячений життю і творчості Василя Касіяна [4]. Особа визнаного й толерованого радянською владою майстра-графіка, мистецтвознавця, педагога не викликала жодних ідеологічних застережень. Тому, як згадує С. Костюк, з цим виданням не було жодних клопотів і, відповідно, втручань цензури.

Приурочене до 80-ліття від дня народження і 60-ліття творчої праці В. Касіяна, видання вийшло доволі солідним, бо висвітлювало творчий і науковий доробок відомого митця. Принаймні за обсягом і масштабом цей покажчик перевершив усі попередні, адже у переліку зазначено понад тисячу позицій. Складна структура й двоступенева рубрикація видання розкривають широту й багатогранність творчості й діяльності В. Касіяна. Покажчик складається із вступу «Від укладача» з короткою характеристикою

напрямів і тематики творчості художника та розкриттям змісту кожного із семи розділів, деякі поділено ще й на підрозділи. Видання завершується іменним покажчиком. У першому розділі на основі трьох каталогів подано короткий список оригінальних творів В. Касіяна, далі згруповано списки каталогів виставок персональних й групових. Наступний розділ — репродукції творів. Два окремих розділи присвячено В. Касіяну — ілюстратору книг та редактору. Виокремлено наукові праці, публіцистику й автобіографічні статті ювіляра. В останньому розділі міститься література про життя і творчість художника. У розділах і підрозділах позиції розташовано за хронологічним принципом, а в межах одного року — за алфавітом. Серед нововведень, яких не було в попередніх покажчиках, є те, що титул (авантитул) і вступна стаття від укладача продубльовані російською мовою. Також уперше до видань такого типу залучено наукового редактора, ним була відомий львівський мистецтвознавець Христина Саноцька.

Стосовно технічного й естетичного аспекту розглянутих бібліографічних покажчиків слід зауважити, що всі вони надруковані на неякісному сірому папері, текстові блоки оправлені м'якими, пожовклими з часом обкладинками. Проте навіть за таких технічно й матеріально обмежених умов цим більш ніж скромним виданням намагалися надати художньо-естетичного вигляду. Написи на обкладинках виконані не стандартною гарнітурою, а оригінальним авторським шрифтом, часто в поєднанні з графічними елементами. Тому поряд із укладачем у багатьох покажчиках зазначено й автора художнього оформлення. Обкладинки, як і текстові блоки, виготовлено на бібліотечному ротапринті. Лише видання «Василь Касіян» оправлене у палітурку з цупкішого тонованого картону, виконану поліграфічним друком. У ньому, як і в покажчику «Іван Труш», вміщено вклейку з портретом митця. Наклад тогочасних бібліографічних покажчиків з мистецтвознавчої тематики становив переважно 500 примірників.

Важливими й найбільш масштабними проектами С. Костюка радянського періоду були два видання 1980-х рр. — «Художники радянської Львівщини» [31] та «Каталог гравюр XVII–XX ст. з фондів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР: (Архітектура Львова)» [15].

Бібліографічний покажчик «Художники радянської Львівщини», незважаючи на ідеологічну заангажованість, містить важливий науковий матеріал про львівських митців ХХ ст. Хронологічно видання охоплює період 1939–1978 рр., фактично з часу створення оргкомітету Львівського відділення Спілки художників УРСР (листопад 1939 р.). Процеси й методи організації та структуризації мистецького середовища Львова при новій владі були такі ж, як і в бібліотечній сфері, про які вже йшлося.

У виданні зібрано 174 персоналії. Як згадує укладач покажчика С. Костюк, список митців узгодили з тодішнім головою Спілки художників Еммануїлом Петровичем Миськом. Аби не наражатись на проблеми з цензорами, вирішили подати тільки «радянських», тобто тих художників, які були або ж «встигли побувати» у лавах радянської спілки. Серед них — І. Труш, А. Манастирський, О. Кульчицька, Ю. Кратохвиля-Відимська, О. Курилас, С. Альбіновська.

Робота над покажчиком тривала понад два роки. С. Костюкові довелося досліджувати архівні матеріали, неодноразово виїздити до Харкова, де зберігалося більшість каталогів і профільних видань.

Незважаючи на великий обсяг інформації — 3 979 позицій, структура покажчика досить проста й логічна, а тому легка й зручна в користуванні. Короткий вступ «Від укладача», далі — матеріал, упорядкований у трьох розділах. У першому, «Твори художників та матеріали про їх творчість», в алфавітному порядку розміщено перелік художників. Відповідно, під прізвищем художника зібрано назви його окремих оригінальних творів, далі — репродукцій, а також бібліографію: каталоги персональних виставок, публікації самого митця або про нього. У другому розділі — каталоги групових виставок, на яких експонувалися твори художників Львівщини. Третій розділ присвячено матеріалам (книги та статті), в яких ідеться про творчість окремих художників Львівщини. Продумана й докладно вивірена система відсилок пов'язує між собою бібліографію двох наступних розділів з першим.

У першому розділі біографічні відомості надто лаконічні (дата народження або ж дати життя). В окремих випадках додано звання і зазначено премії. Не вказано ні місця народження, ні навчання. Як повідомилися в автора, тогочасна цензура заборонила подавати ширші біографічні дані, зокрема про роки й місця навчання. Це й зрозуміло, адже тоді б у покажчику «Художників радянської Львівщини»,

принаймні серед старшої і середньої генерації, фігурували б, окрім Варшави й Кракова, такі центри мистецької освіти, як Відень, Мюнхен, Париж, що в ті часи вважалося «негативним» епізодом у біографії.

Наприкінці покажчика подано «Алфавітний список авторів» (у змісті помилково зазначено: творів), який налічує 653 (!) прізвища, й індекс позиції відповідно. На відміну від усіх попередніх бібліографій, ця виготовлена т. зв. високим друком, оправлена в тверду яскраво-червоного кольору палітурку, на якій позолотою тиснено назву. Поважний науковий статус видання засвідчують, окрім наукового редактора (Х. І. Саноцька), ще й рецензенти — М. І. Моздир, О. П. Куш.

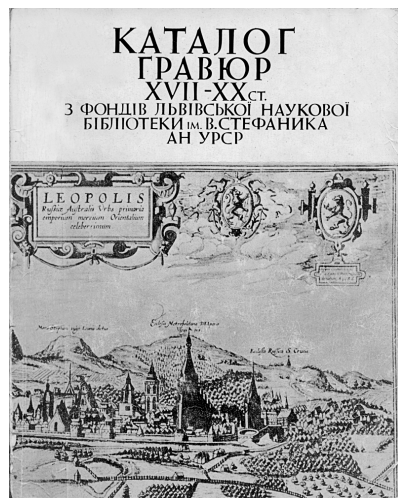
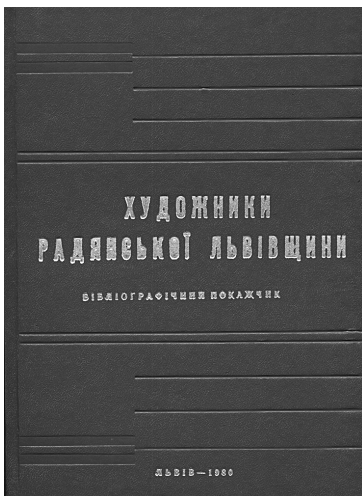
Ще одне видання бібліотеки — «Каталог гравюр...» вийшло в період перебудови, тобто певної лібералізації суспільної думки й відносної свободи. Мабуть, тому в ньому практично не відчувається комуністично-ідеологічної складової, натомість матеріал сконцентровано на темі й предметі дослідження, а саме — історії й архітектурі Львова. Суттєву частину описів й ілюстративного додатку становлять сакральні споруди. Загалом видання репрезентує Львів як осередок європейської цивілізаційної й архітектурної традиції, як місто храмів. Ретроспективний і хрестоматійний характер каталогу дає можливість простежити розвиток і зміну архітектурного обличчя Львова, на якому впродовж чотирьох століть позначилися усі тогочасні стилі й напрями. Оpubлікований іконографічний матеріал дозволяє реконструювати нині неіснуючі об'єкти, зокрема середньовічні фортифікації, або ж ті, що дійшли до сьогодні видозміненими чи перебудованими.

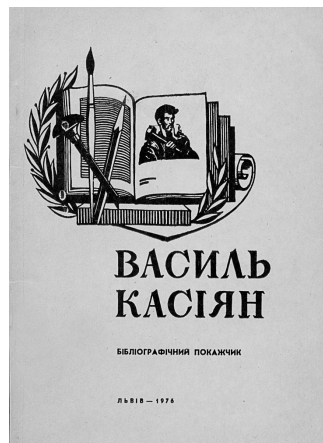
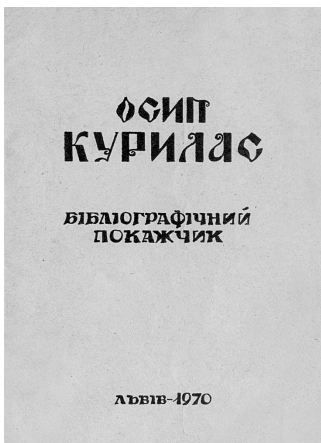
У передмові автор розглядає й інтерпретує графічні твори як «своєрідні документи часу», наголошує на їх джерелознавчому аспекті, важливому для вивчення будівництва й загалом історії Львова. До каталогу ввійшло 256 творів — гравюри, рисунки, акварелі, на яких — панорамні зображення й окремі споруди. Фактично ця публікація — результат багатолітньої наукової роботи С. Костюка з опрацювання, каталогізації й в окремих випадках — атрибуції творів зі збірки відділу мистецтва ЛНБ ім. В. Стефаника. Матеріал каталогу розташовано за хронологією, згруповано за століттями (від XVII до XX), починаючи з найдавнішої з відомих панорам Львова А. Гогенберга — А. Пассаротті (1618 р.) й закінчуючи львівською графікою радянських художників. Науковий каталог супроводжується анотаціями, в яких подано опис гравюри, зміст, історичні довідки та

відомості про зображені архітектурні об'єкти. Допоміжний апарат складається із топографічного покажчика, а також коментарів (фактично — біограм) до прізвищ граверів, художників, літографів, архітекторів та діячів культури, пов'язаних із матеріалом. Цей каталог опублікувало авторитетне київське видавництво «Наукова думка». Відповідальний редактор — відомий дослідник давньоукраїнської графіки, манускриптів і стародруків, доктор мистецтвознавства Яким Прохорович Запаско.

«Каталог гравюр...» — цінне, науково вартісне видання, яке на сьогодні є бібліографічною рідкістю, а тому його слід було б перевидати у більшому й, відповідно, репрезентативнішому альбомному форматі.

Підсумовуючи такий короткий аналіз видань бібліотеки мистецтвознавчої тематики за 1960–1980-ті рр., відзначимо, що, за сучасними вимірами, найцікавішими й найціннішими в науковому аспекті є бібліографії художників, персональні й збірні, а також опубліковані каталоги мистецьких фондів і виставок. У складних умовах тотального ідеологічного тиску й цензури їх авторам, і зокрема С. Костюкові, все ж таки вдалося надрукувати цінний бібліографічний матеріал, що, в свою чергу, слугував важливим джерелом для подальших мистецтвознавчих досліджень. Згадані й розглянуті видання виконали свою місію, окремі з них зберегли наукову й інформаційну вартість донині.

1. Антон Манастирський : бібліогр. покажч. / [уклав С. П. Костюк] ; М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1968. — 12 с.
2. Батіг М. Білі сторінки в історії Національного музею у Львові / Микола Батіг // Літопис Національного музею у Львові. — Львів, 2006. — № 1(6). — С. 23-25.
3. Батіг М. До питання про графічну спадщину Осипа Куриласа / Микола Батіг // Буття в мистецтві : зб. наук. праць і матеріалів на пошану Степана Костюка з нагоди 80-річчя. — Львів, 2007. — С. 78-84.
4. Василь Касіян : бібліогр. покажч. / [уклав С. П. Костюк ; наук. ред. Х. І. Саноцька] ; АН УРСР, ЛНБ ім. В. Стефаника. — Львів, 1976. — 158 с. : портр.

5. Високе покликання літератури та мистецтва : (методичні матеріали для масових бібліотек) / М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1967. — 71 с.
6. Вступ // Історія українського мистецтва : в 6 т. / УРЕ АН УРСР. — Київ, 1970. — Т. 4, кн. 2. — С. 5-16.
7. *Головата Л.* Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. 1940–2005 : історичний нарис / *Лариса Головата* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : зб. наук. праць. — Львів, 2005. — Вип. 13. — С. 144-174.
8. *Гречко І.* Ще раз про втрати Національного музею у Львові / *Іван Гречко* // Мистецькі студії. — Львів, 1993. — № 2-3. — С. 23-28.
9. Денис Січинський. 1865–1909 : матеріали до біо-бібліографії діячів української культури / [склали: *С. П. Костюк, П. К. Медведик*; наук. ред. канд. мистецтвознавства *С. С. Павлишин*]; М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів : Каменярь, 1966. — 60 с.
10. *Дзюбан Р.* Передмова / *Роман Дзюбан* // Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника : переміщення і втрати фондів. Т. 1 (1939–1945) : зб. док. і матеріалів. — Львів, 2010. — С. VIII-L.
11. Екслібрис Львівських художників : каталог виставки / [упоряд. й авт. вступ. ст. *В. В. Вітрук*]; М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1968. — 68 с. + 22 іл.
12. *Іван Іванович Труш. 1869–1941 : бібліогр. покажч.* / [уклав *С. П. Костюк*]; АН УРСР, Львів. наук. бібліотека. — Львів, 1969. — 61 с. : іл.
13. Каталог виставки, присвяченої 85-ій річниці з дня смерті Адама Міцкевича / [вступ. ст. *Е. Усієвич*]. — Львів, 1940. — 66 с. : іл.
14. Каталог втрачених експонатів національного музею у Львові / авт.-упоряд.: *В. Арофікін, Д. Посацька*. — Київ ; Львів, 1996. — 102 с.
15. Каталог гравюр XVII–XX ст. з фондів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР : (Архітектура Львова) / АН УРСР, ЛНБ ім. В. Стефаника ; упоряд. *С. П. Костюк* ; відп. ред. *Я. П. Занаско*. — Київ : Наук. думка, 1989. — 48 с. : 40 арк. іл.
16. *Крижанівський А.* Осип Курилас : альбом-монографія / *Андрій Крижанівський*. — Львів : Західноукр. інф.-вид. центр, 2008. — 280 с. : іл.
17. *Крушельницька Л.* До історії нищення пам'яток української культури / *Лариса Крушельницька* // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. — Львів, 1994. — Т. ССХХVII: Праці Секції мистецтвознавства. — С. 155-184.
18. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР : історичний нарис / АН УРСР, ЛНБ ім. В. Стефаника ; редкол.: *М. В. Лізанець* (відп. ред.) та ін. — Київ : Наук. думка, 1989. — 204 с., іл.
19. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України : документи, факти, коментарі / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ;

- авт. вступ. ст. і упоряд. *Л. І. Крушельницька* ; заг. ред. *М. М. Ромашука*. — Львів, 1996. — 100 с.
20. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника : переміщення і втрати фондів. Т. 1 (1939–1945) : зб. док. і матеріалів. — Львів, 2010. — 620 с.
21. Львівський книжковий знак : екслібрис : проспект виставки / [упоряд.: *М. Баміг, В. Вітрук*] ; Спілка художників України, Львівська організація, Львів. бібліотека АН УРСР, Львів. обл. упр. по пресі. — Львів, 1969. — 20 с. + 80 с. іл.
22. Михайло Бринський (1883–1957) : бібліогр. покажч. / [склав *В. Т. Полек*] ; М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1968. — 20 с.
23. Образ Карла Маркса в художній літературі та в творах мистецтва : короткий реком. покажч. : (до 150-річчя з дня народження К. Маркса) / [склали: *С. П. Костюк, Є. Є. Кравченко*] ; М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1968. — 46 с.
24. Олександр Мишуга : матеріали до біо-бібліографії діячів української культури / [склав *С. П. Костюк*] ; М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1964. — 28 с.
25. Осип Курилас : бібліогр. покажч. / [уклав *С. П. Костюк*] ; АН УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1970. — 13 с.
26. Під прапором Леніна : каталог ювілейної книжково-ілюстративної виставки, присвяченої 50-річчю Великої Жовтневої соціалістичної революції / [склали: *М. Ф. Бабій, С. Ф. Семенова*, за участю *Н. П. Іванової*] ; Львів. держ. наук. бібліотека, М-во культури УРСР. — Львів, 1967. — 75 с.
27. *Пономаренко М.* Видавничий репертуар Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України (1940–2008): еволюція ідеологічної парадигми / *Марта Пономаренко* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : зб. наук. праць. — Львів, 2008. — Вип. 1(16). — С. 237-271.
28. *Пономаренко М.* Початки видавничої діяльності Львівської філії бібліотеки АН УРСР (1940–1941) / *Марта Пономаренко* // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника : зб. наук. праць. — Львів, 2009. — Вип. 1(17). — С. 378-404.
29. Українська література з мистецтва 1964–1965 рр. : методично-бібліографічні матеріали на допомогу бібліотекам у пропаганді мистецтвознавчої літератури / [склали: *І. Т. Бонішко, Н. П. Іванова*] ; М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1967. — 40 с.
30. Українська література з мистецтва 1966–1967 рр. / [склав *С. П. Костюк*] ; М-во культури УРСР, Львів. держ. наук. бібліотека. — Львів, 1969. — 46 с.
31. Художники радянської Львівщини : бібліогр. покажч. / [уклав *С. П. Костюк* ; наук. ред. *Х. І. Саноцька*] ; АН УРСР, ЛНБ ім. В. Стефаника. — Львів, 1980. — 354 с.